

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXIX

Febrer del 2004

Nº 108

Els precedents castellers a Sitges (1880-1971) (II)

Pere Ferrando i Romeu

La Decadència, dins del segle XX

El 1903 es descarregà al Vendrell, per la Festa Major, el darrer quatre de vuit de la Decadència, i el 1908 el darrer carregat a Vilafranca. A partir d'aquí la reculada és certament preocupant. Amb dificultat es manté el nivell de castells de set, i fins i tot algunes temporades no es poden ni arribar a assolir. És un del moments més crítics de tota la història castellerà.

Ens trobem ja en la dècada dels anys deu i principis del vint. D'aquesta ensopida època tenim una notícia referent a Sitges. El 1919, el programa d'actes de la Festa Major anuncia "Gegants, Diables, Moxiganga, Bastons (grans i xics), Jitanes, Pastorets i Cercolets i probablement l'antiga colla de Xiquets de Valls per a dedicar les primícies de sos ballables i evolucions a l'Autoritat i difondre per tota la Vila l'alegria d'un poble resolt a festejar a son Patró, el gloriós Sant Bar-tomeu"¹⁰. És una notícia que Francesc Berbegal¹¹ situa el 1917.

Hem pogut comprovar que en cap de les publicacions locals del moment -*El Eco de Sitges* i *El Baluard*- res no s'indica de l'esmentada probabilitat amb anterioritat a la festa. Tampoc en l'estat de comptes del 1919 hem vist descrita cap anotació de despesa per la vinguda dels Xiquets. Finalment, en les cròniques publicades als setmanaris locals no es parla de la presència castellerà en la Festa Major, fet pel qual podríem aventurar-nos a suposar que finalment no vingueren a fer castells (recordem que la nota només dona com a probable la seva contractació). I és que, com hem dit, les colles vallenques, i del món casteller en general- es trobaven en les seves hores més baixes, i això devia dificultar la seva presència.

La Renaixença Castellerà (1926-1936)

Després de tocar fons, s'inicià un progressiu millora-

ment que esdevindria, a la fi, transcendental per al manteniment de l'afició i per poder recuperar un nivell perdut feia molts anys. El primer símptoma de reviscolança cal anar a cercar-lo en l'aparició, el 1926, de les colles de Xiquets de Tarragona i Nens del Vendrell, amb tan sols tres setmanes de diferència -el 24 de setembre els taragonins i el 15 d'octubre els vendrellencs-. L'augment de colles i la capacitat d'assolir en poc temps el nivell dels vallenques, estancats en els castells de set, esperonaren aquests, que veien perillar la seva hegemonia assolida durant moltes generacions. Fou així com s'anaren recuperant castells que feia anys que no es veien enlloc. S'aconseguí, amb la mateixa dinàmica, que les colles novelles anessin progressant.

Precisament una d'aquestes agrupacions de nova creació, els Nens del Vendrell, fou convidada a assistir a la Festa Major sitgetana de 1930. Sitges recuperarà, d'aquesta manera, la presència castellerà en el seu seguici popular. El retrobament amb l'actuació castellerà fou motiu d'un petit article, publicat a la premsa local¹², titulat *Els Xiquets de Valls a Sitges*. N'extraïem els següents paràgrafs: "Fa molts anys, per allà el 1900, que no havien vingut els tradicionals 'Xiquets de Valls' a la vila de Sitges, essent desconeguts per molta gent. Per això és d'aplaudir l'acord de l'Ajuntament, de que aquest any integressin el programa de la nostra Festa Major, donant-li així un caire pairalíssim i pintoresc [...] Benvinguts siguin els braus 'Xiquets del Vendrell', dels que tenim les millors referències, i és de desitjar que el poble cooperi en la formació dels castells, com es fa arreu, doncs és un espectacle eminentment popular".

Els nostres apunts, com hem vist, indiquen que, efectivament, feia molts anys de la darrera actuació castellerà -concretament des del 1888-, però no lliguen massa amb

¹⁰ *El Eco de Sitges* 17 d'agost de 1930.

¹¹ Francesc Berbegal i Vidal: *La tradició del fet casteller a Sitges*, a Programa de la Festa Major de Sitges del 1977.

¹² *Els Xiquets de Valls a Sitges*, a *La Punta. Setmanari de Sitges*, en el número anterior a la Festa Major del 1930.

la data indicada -“per allà el 1900”-. O potser sí si tenim en compte que els anys transcorreguts facin ballar la memòria del redactor de deu anys -“trenta o quaranta anys”-. El cert és que el programa d'actes¹³ indica per al dia central, que en la cercavila hi haurà, “recorriendo la Villa, músicas i danzas, uniéndose a éstas una comparsaría de los Nens del Vendrell”.

Un detall que voldríem comentar, tot llegint les dues fonts que acabem d'exposar, és la qüestió del nom de la colla. Ja hem dit al principi que antigament l'apel·latiu Xiquets de Valls s'emprava per a identificar genèricament els castells, independentment de si aquests eren fets o no per vallencs. Així ho hem vist en el retall que hem copiat. Després, en la darrera part del paràgraf es dona la benvinguda als Xiquets del Vendrell. Aquesta és una denominació intermèdia respecte al veritable nom de la colla, els Nens del Vendrell, que surt escrit en el programa d'actes.

La premsa vendrellenca¹⁴ anuncia la sortida dels seus castellers: “Demà es traslladarà a Sitges la colla de castellers Nens del Vendrell, contractada per a aixecar a la jolivia vila veïna els seus atre-vits castells, torres i pilars”. Passada la Festa Major, *El Eco*¹⁵ anomena de passada la presència de “los Xiquets del Vendrell”, però el setmanari local *La Punta*¹⁶ s'estén un xic en la notícia: “A les sis arribaren els Nens del Vendrell (colla de Xiquets de Valls) fent els castells davant del domicili de l'Alcalde Sr. Planas Robert, essent molt aplaudits, i durant tot el dia feren els seus exercicis per tota la vila i centres d'esbarjo, agradant molt per la precisió i mestria amb què actuaven; a la Processó feren meravelles amb els diversos espadats i castells”.

Pilar de cinc dels Nens del Vendrell a Sitges en la Festa Major de l'any 1930
(Foto J. Alsina)

ells figurà l'esvelt pilar de cinc, a l'abast de la colla des de feia un any tan sols.

Dos anys després, el 1932, la mateixa colla vendrellenca tornà a ésser present en els actes festamajorencs. *El Eco de Sitges*²⁰ ja anuncia que “hi pendrà part una colla de XIQUETS DE VALLS”. Al número següent²¹ s'especifica, en relacionar la composició del seguici popular, la procedència de la colla: “las evoluciones coreográficas de las danzas, Pastorets, Cercolets, Bastons, Moixiganga, Diables i Xiquets del Vendrell”. L'actuació en si va merèixer el següent comentari publicat en el mateix setmanari local²²: “Durante el curso de la Matinal, el público admiró a los Xiquets del Vendrell haciendo atrevidos castells y torres, siendo aplaudidos”.

Novament hem trobat el rebut de la quantitat liquidada a la colla per la vinguda a Sitges²³. En ell, a més de citar la colla dels Nens del Vendrell -veritable nom de l'a-

Fins i tot el setmanari vallenc *Joventut*¹⁷ fa esment de la sortida a Sitges “d'una de les colles del Vendrell”. I és que a Valls, per aquests anys, hi havia ja un interès molt fort per saber en tot moment les evolucions de les noves colles que, amb l'assoliment de castells de set per part de tarragonins i vendrellencs, s'acostaven al nivell dels vallencs. La nota vallenc que acabem de citar deixa clar que hi havia una altra colla vendrellenca en aquell moment. Efectivament, el 1930 el panorama casteller vendrellenc era compost per dues formacions, els *Caneles*, dirigits per l'Anton Xerta, i els esmentats Nens del Vendrell, sota el guiatge de Pau Figueras. Fou aquest darrer qui signà el rebut¹⁸ corresponent, per un import total de sis-centes pessetes, en concepte dels “xiquets anomenats Nens del Vendrell”. Quan als castells bastits, tan sols sabem¹⁹ que entre

¹³ *El Eco de Sitges* 17 d'agost de 1930.

¹⁴ *El Baix Penedès* 22 d'agost de 1930 (El Vendrell).

¹⁵ *El Eco de Sitges* 31 d'agost de 1930.

¹⁶ *La Punta* 31 d'agost de 1930 (Sitges).

¹⁷ *Joventut* 27 d'agost de 1930 (Valls).

¹⁸ Estat de comptes de la Festa Major 1930 (Arxiu Històric de Sitges.).

¹⁹ Miquel Rossell Altet: *Història dels nens del Vendrell*. Al programa *Fem Pinya!* de Ràdio El Vendrell, 1981.

²⁰ *El Eco de Sitges* 14 d'agost de 1932.

²¹ *El Eco de Sitges* 21 d'agost de 1932.

²² *El Eco de Sitges* 28 d'agost de 1932.

²³ Estat de comptes de la Festa Major 1932 (Arxiu Històric de Sitges).

grupació- i d'estar signat pel mateix Pau Figueras, podem observar la disminució de cent pessetes respecte al preu de fa dos anys. També, i a un costat del mateix paper, veiem desglossada en tres partides la suma total satisfeta: Ajuntament 350, Foment de Sitges 75, Atracció de Forasters 75, Total 500 pessetes. Aquest seria, doncs, el finançament de la vinguda dels Nens a la Blanca Subur.

Res no sabem dels castells que es pogueren contemplar durant la seva estada. L'agrupació havia assolit ja castells de set, però no es trobava al mateix nivell de les altres dues colles vendrellenques existents el 1932, els *Caneles* i els *Mirons*, les quals, sobretot la darrera, assolien els primers castells de set i mig vendrellencs. Qui realment va donar la campanada el 1932 fou la Colla Vella dels Xiquets de Valls, quan, quatre dies després de la Festa Major sitgetana -el dia 28 d'agost-, va recuperar a l'Arboç a la seva festa gran la torre de set i va carregar el primer quatre de vuit de la Renaixença. La fita donava un nou impuls al món casteller, consolidant el reviscolament produït des de feia anys.

Novament han de transcórrer dos anys més per retrobar una actuació castellera. El 1934 tornaren a ésser presents els Nens del Vendrell, malgrat que la premsa local²⁴ anunciï els Xiquets de Valls. No es tracta de cap lapsus, sinó del fet, ja comentat, que amb aquest apel·latiu s'identificaven genèricament els castellers. El programa d'actes²⁵, en canvi, sí que concreta la seva procedència: el dia central de la Festa Major "a les sis del matí, arribada de la colla Els Nens del Vendrell, que aixecaran els seus famosos castells i torres. Per donar més relleu a l'acte, els castellers del Vendrell evolucionaran davant la casa de la Vila". Per aguditzar el tema dels noms de les colles tenim encara el següent comentari tro-

bat al setmanari local²⁶, passada la festa: "Incluyendo también este año Els Nens del Vendrell, equipo de los tradicionales Xiquets de Valls". Deixem-ho així.

La premsa vendrellenca es féu ampli ressò de la sortida dels seus castellers. Precisament trobem aquest breu²⁷: "La colla de castellers 'Nens del Vendrell' fou contractada per la comissió de festes de Sitges, on hi anaren ahir, essent molt aplaudits en aixecar el tres i el quatre de set". Alerta, però, al text publicat al *Diari de Tarragona* del 31 d'agost, perquè s'hi transcriu literalment el mateix text que acabem de llegir, però afirmant que s'aixecaren "el tres i el quatre de vuit". Un pis més, quasi res...! Tornant

a la premsa vendrellenca²⁸ veiem ampliada la informació amb els següents paràgrafs: "Enguany, la colla de castellers 'Els Nens' del Vendrell, en la seva actuació a Sitges per la passada festa Major, ha obtingut un èxit esclatant. Vingueren amb ganes de quedar dignament i ho aconseguirem amb escreix, fent-se aplaudir llargament i havent obsequiat amb les seves evolucions als malalts i asilats de l'Hospital. Ni un sol castell els caigué en tot el dia, malgrat que foren en gran nombre els que bastiren i tots ben importants. Els aixecats davant de la Casa de la Vil·la foren els mateixos del dia de Santa Anna al Vendrell (excepte el tres de sis pujat per sota), resultant-los més nets i fermes, ço que els valgué formidables ovacions i encomenant a la concurrència aquell entusiasme, precursor de què en successives festes popular són ja imprescindibles. No hi

Castell de sis probablement de la Vella de Valls cap als anys quaranta (Col·lecció Sebastià Jiménez)

mancà tampoc la nota sentimental, doncs, al costat d'una casa particular on feien castells, des d'una galeria un honorable vellet vendrellenc hi plorava d'emoció presenciant l'èxit de llurs compatricis, a l'ensens que revivia, en aquells moments, records i enyorances en sentir a les

²⁴ *El Eco de Sitges* 19 d'agost de 1934.

²⁵ *El Eco de Sitges* 24 d'agost de 1934.

²⁶ *El Eco de Sitges* 2 de setembre de 1934.

²⁷ *El Baix Penedès* 25 d'agost de 1934 (El Vendrell).

²⁸ *El Baix Penedès* 1 de setembre de 1934 (El Vendrell).

gralles el toc de castells; era el senyor Manuel Romeu, a qui la colla, en adonar-se'n obsequià espontàniament".

Quant a les construccions fetes, doncs, i mercès a les referències que fa el cronista a l'actuació de la Festa Major vendrellenca, sabem que es va descarregar el tres i el quatre de set, la torre de sis i el pilar de cinc, a més d'altres castells menors fets en diferents llocs de la població, com ara a l'Hospital i a diferents cases particulars, com la del venerable Manel Romeu Guimerà, conegut al Vendrell com el Manel del Gas²⁹.

Cedim de nou la paraula a Francesc Berbegal³⁰: "En el passar dels anys la plaça de Sitges, segons que sembla, es torna exigent i entesa, i vol veure castells notables". L'interès pels castells creix arreu, àdhuc a Sitges, on el 1935 contracten la Colla Nova dels Xiquets de Valls, l'agrupació més rellevant de les existents aquell moment. El programa d'actes anuncia la seva presència en sortir d'ofici i a la processó, on "aixecaran els seus atrevits espadats, castells i torres i el difícil 3 de 7 alçat per sota, que tanta justa fama els dona". Passada la festa, la premsa local³¹ tan sols anomena a corre-cuita els "intrépidos Xiquets de Valls, con la admiración de la multitud", però hem pogut esbrinar quelcom de singular de l'actuació dels vallencs en aquesta Festa Major. El 1935, com en d'altres anys, coincidiren les dates de les festes majors de Sitges i de l'Arboç. Aquests darrers contractaren la Colla Vella dels Xiquets de Valls, la qual va anunciar l'intent de quatre de vuit i la torre de set, però va haver-hi entrebancs en la contractació de la Colla Nova dels Xiquets de Valls, la qual finalment va anar a Sitges amb la intenció de quedar bé: "El resultat fou que l'Arboç es va quedar sense cap dels dos castells citats i en canvi Sitges, que aprofità l'avinentesa i va llogar la Nova, es convertí en plaça de vuit"³².

La premsa vallenca, després d'anunciar la sortida de la Colla Nova a Sitges³³, no anomena tal consecució: "Va intentar el quatre de vuit dues vegades, però no reeixí en cap d'elles. En una de les caigudes, l'aixecador Josep Rius tingué la dissort de trencar-se la caixa. En canvi va fer bé el tres de set per sota i altres castells corrents"³⁴.

També el setmanari vallenc *Juventut*³⁵ coincideix que "en aquesta actuació tingué la dissort de fer-se mal un dels aixecadors. Sincerament lamentem el succés i desitgem no sigui de greus conseqüències". L'accident fou molt comentat en la seva època. Es tractaria probablement, del primer contratemps seriós d'ençà que la Renaixença havia comportat la recuperació dels castells importants.

El quatre de vuit, pel que hem pogut saber, s'arribà a carregar en un dels dos intents, però no es descarregà. D'aquí que la premsa vallenca no doni con a èxit complet la seva realització. Sitges, es convertia en plaça de vuit. El tres de set per sota no va poder ser realitzat pels vallencs, junt amb d'altres castells, segurament de set.

Referent encara a aquest 1935, trobem el testimoni d'un antic casteller vendrellenc que descriu els detalls de la contractació de les colles en aquell temps: "Quan havíem d'anar a actuar a una Festa Major, primer anàvem a parlar per fer el contracte, pels castells que s'havien de fer i pel preu. El que més afliuixava en el preu està clar que era el qui s'enduia la contracta. Així fou que aquell any el meu pare, i l'Inglès i jo al darrera la bicicleta del pare, vàrem anar a parlar amb un home de Sitges que s'encarregava de llogar els castellers, que sabíem que aquell dia seria al Vendrell -al 'Canyet'- a fer unes gestions. Quan vam arribar al 'Canyet' ja hi vàrem trobar el 'Jan' Julivert i el 'Potis', que ja hi parlaven per veure si els contractaven, però 'naltros' vàrem afliuixar més i ens van llogar"³⁶. Com hem vist, però, no anaren pas els vendrellencs a Sitges el 1935, sinó que van ser els vallencs, pel que cal creure que la tercera colla en discòrdia -la Nova de Valls- oferí més bones condicions que els Nens del Vendrell.

Un mes i escaig abans de la Festa Major sitgetana del 1936 esclatà la guerra civil. Tot el país quedà trasbalsat durant els quasi tres anys que va durar, i va deixar el país i la societat en un estat precari durant molts anys més. La història havia fet un punt i a part.

Anys quaranta: cap a la recuperació

L'any mateix en què s'acabà la guerra, el 1939, la Festa

²⁹ Manuel Romeu i Guimerà era llicenciat en cirurgia i cosí d'Àngel Guimerà. Cultivava la poesia festiva i en rares ocasions poesia seriosa. Assolí renom com a homeòpata. Publicà una sèrie de remeis casolans al setmanari *El Vendrellenc* que foren recollits en un llibret. Fou el segon propietari de la fàbrica de gas del Vendrell i per aquest motiu se'l coneixia com el Manel del Gas. Va morir a l'any següent de l'emotiva visita dels Nens del Vendrell a Sitges (vegi's Josep M. Inglès Rafecas i Vicenç Cabré i Brugulat: *Atlas Comarcal 4. El Vendrell*, Institut d'Estudis Penedesencs 1982, p. 85).

³⁰ Francesc Berbegal i Vidal: *La tradició del fet casteller a Sitges*, a Programa de la Festa Major de Sitges del 1977.

³¹ *El Eco de Sitges* 1 de setembre de 1935.

³² Josep M. Rodon i Barrufet: *La Renaixença castellerà* (els Xiquets de Valls del 1927 al 1936), p. 17.

³³ *La Crònica de Valls* 24 d'agost de 1935.

³⁴ *La Crònica de Valls* 31 d'agost de 1935.

³⁵ *Juventut* 28 d'agost de 1935 (Valls).

³⁶ Testimoni de Pau Garriga, fill del cap de colla vendrellenc Pau Caio, recollit a Pere Ferrando i Romeu i Salvador Arroyo i Julivert: *La Renaixença castellerà al Vendrell. 1926-1936*, El Vendrell (Edicions El Mèdol i Ajuntament del Vendrell) 1995, p. 151.

Major sitgetana comptà amb la presència d'una colla castellerà. L'única i peculiar font de què disposem ens arriba de la mà de Jordi Bertran en un article titulat *Sobre algunes de les primeres fotografies de castells a Tarragona: puntualitzacions i novetats*³⁷, en el qual es fa referència a unes fotografies i filmacions antigues sobre castells. Entre aquestes darreres, Bertran indica: "La segona troballa important, quant al món de la imatge i els castells, correspon al sorprenent i no anunciat visionament a què poguérem assistir dins el Seminari de Cultura Tradicional que l'Agrupació de Balls Populars de Sitges organitzà el passat mes de desembre. Ens referim a una pel·lícula que el No-Do enregistrà a la Festa Major de Sitges de l'any 1939. A més d'un riquíssim conjunt d'imatges dels balls i entremesos existents -Diables, Drac, Gegants, Bastoners, Pastorets, Moixiganga, Grallers...- la filmació recull l'actuació d'una colla castellerà davant de l'Ajuntament sitgetà. S'enlairen -segurament entre altres construccions- el quatre de set amb agulla al mig i el quatre de set".

La nul·la existència de fonts escrites, com ara la premsa local -tant sitgetana, com vallenc o vendrellenc-, o d'altres, com poden ésser els estats de comptes, programes, etc., no ens permet identificar quina colla fou la present durant els actes festamajorencs de les tres que hi havia un cop finida la guerra, els Xiquets de Valls -fusió de les ancestrals Nova i Vella-, els Nens del Vendrell -que també agrupava els castellers locals- o bé els Xiquets de Tarragona -aglutinant també les dues colles existents fins al 1936-. Vallencs i vendrellencs semblen ésser els que més probabilitats tenen, a tenor dels antecedents dels anys anteriors, sempre i quan als vallencs no els suposés cap entrebanc l'actuació els dies 26 i 27 d'agost a la Festa

Pilar de quatre a la sortida d'ofici d'una Festa Major dels anys 50 (Col·lecció Eco de Sitges)

Major, per exemple, en la nota que el setmanari vallenc *Juventud*³⁸ publica referent a la sortida dels vallencs a la Festa Major de Sitges d'aquest 1947: "La colla que ahora dirige el joven casteller José Gasqué, ira mañana a Sitges, fiesta mayor de esta importante población costera y sitio de veraniego". Joan Gasqué, més conegut com el Pep de la Llet, formava part de la colla Vella dels Xiquets de Valls, que devia ser l'agrupació present a les festes sitgetanes.

Llegim el curiós comentari que fa d'aquesta sortida l'esmentat setmanari vallenc³⁹: "La Colla que dirige el joven entusiasta casteller José Gasqué, participó en la fiesta mayor de Sitges. Por cláusula especial establecida en el contrato sólo levantó castillos i torres de seis, logrando y conquistando muchos aplausos". Ens afanyem a comentar que la justificació que sembla voler donar el setmanari als lectors vallencs davant d'una actuació de castells de sis per part dels seus castellers, devia obeir, segurament, a la rivalitat existent en aquell moment entre vallencs i vendrellencs, que mesuraven les

Major de l'Arboç.

El panorama casteller, com hem vist, havia sofert canvis significatius: les tres poblacions amb colles aglutinaren els seus seguidors en una única agrupació per a cada població. El nivell de les construccions va baixar. Tot i així, els Xiquets de Valls van poder descarregar un únic i meritori quatre de vuit a la Festa Major de Torredembarra durant el 1939. La represa castellerà iniciava el seu dur camí. El 1947, Valls va tornar a tenir les dues antagòniques colles, tot i que l'ús dels mots Nova i Vella crearia alguns recels, en part per si hom les relacionava amb les qüestions polítiques amb què havien estat identificades abans d'esclatar la guerra civil.

La prova d'aquest recel a l'hora de donar el nom de la colla el tro-

³⁷ *L'Esperidió*. Butlletí de la Colla Jove de Xiquets de Tarragona, octubre-desembre de 1991, p. 18.

³⁸ *Juventud* 23 d'agost de 1947 (Valls).

³⁹ *Juventud* 30 d'agost de 1947 (Valls).

seves forces en cadascuna de les sortides que anaven fent els uns i els altres. No pensés pas ningú que fer castells de sis era símptoma d'una baixa forma de la colla.

Per cert, la rivalitat entre els uns i els altres devia arribar a ser present, fins i tot en les contractacions de les sortides. L'alternança entre vallencs i vendrellencs a la Festa Major de Sitges es va repetint al llarg de la història. La següent colla present a la Blanca Subur fou, precisament, del Vendrell.

Cap a la consolidació castellera

El 1950 tornen els Nens del Vendrell a Sitges. El programa d'actes anuncia, per al dia 24, la seva presència. Passada la festa, *El Eco de Sitges*⁴⁰ en ressalta l'actuació: "...levantando los Nens del Vendrell sus torres y castillos más atrevidos... fueron la admiración de la multitud que los ovacionó". A la processó, també hi foren presents "las atrevidas evoluciones dels Nens del Vendrell. La entrada al templo alcanzó un esplendor apoteósico: en el umbral dos pilares dels Nens del Vendrell". En el actes principals, doncs, el bastiment de castells representa el realçament d'un ja per si mateix ric seguici popular.

L'alternança en les colles contractades troba el seu màxim exponent en aquests període: un any els vendrellencs i un altre els vallencs. Així doncs, l'any següent, 1951, tornen els Xiquets de Valls a la Festa Major sitgetana. Tan sols a *El Eco de Sitges* hem trobat referències a la seva actuació, ja que amb anterioritat a la festa no els hem vist anunciats enlloc. Així el número *post festum*⁴¹ anomena "els Xiquets de Valls con sus arriesgados pilares, sus quatre de vuit i sus aixecats...". Quant a la poca informació trobada d'aquesta sortida, hem de dir que tampoc a la premsa val·lenca n'hem vist publicada cap nota.

Malgrat tot, pel que hem pogut llegir, fou bastit un quatre de vuit, revalidant la condició de plaça castellera de vuit, conquerida, com hem vist ja, el 1935. Tampoc no veiem la concreció de quina de les dues colles existents llavors a Valls fou la que visità Sitges. Però pels nostres apunts, si ens atenem al nivell en què estaven ambdues colles el 1951, podem dir que el quatre de vuit era una construcció tan sols a l'abast de la colla anomenada de la *Muixerra*, de Valls -a més dels Nens del Vendrell, que també el descarregaven regularment i que, justament, el mateix dia 24 d'agost de 1951 visitaven la ciutat d'Igualada per la seva festa gran-. La *Muixerra*, doncs, seria la que visità la Blanca Subur el 1951.

A l'any següent, el 1952, també hi va haver actuació

castellera, malgrat que tampoc no hem pogut trobar-ne l'anunci corresponent. En aquesta ocasió, la vista anà a càrrec de l'altra colla val·lenca, la Vella. La premsa local⁴², sense entrar en detalls, testimonia la seva presència el dia central de la festa, anomenant "la colla vella de los famosos Xiquets de Valls". En canvi, la premsa val·lenca sí que informa els seus lectors de la sortida⁴³: "El domingo día 24, la colla vella se desplazará a Sitges para actuar allí en los festejos que se preparan con motivo de las fiestas que se celebran y que reúnen gran cantidad de gentes de toda la nación, así como muchos extranjeros. Buena suerte".

En aquells anys el cosmopolitisme sitgetà seria un al·licient afegit per als habitants d'una població de l'interior, quan els mitjans de comunicació encara no s'havien massificat com en l'actualitat. La crònica posterior a la sortida torna a parlar d'aquest ambient internacional: "En los días 23 i 24 actuó la misma colla en Sitges. Levantó por las calles de la población una infinidad de castillos de cinco y de seis y algunos de siete, antes y después de la exhibición frente al Ayuntamiento, que terminó con dos pilars de cinc, siendo admirados por numeroso público, entre el que había no pocos extranjeros que les aplaudió con entusiasmo"⁴⁴. Els màxims castells alçats, doncs, foren de set, si bé hem de recordar que durant aquest període la Colla Vella no estava al nivell de l'altra agrupació val·lenca.

Quant al 1953, tan sols Francesc Berbegal⁴⁵ l'esmenta entre els anys que hi va haver castells a la Festa Major de Sitges. Per la nostra part no podem aportar cap altra informació que confirmi tal presència malgrat la recerca feta en diferents fonts de consulta.

En canvi, del 1954 sí que tenim alguna referència de la seva assistència per la diada de sant Bartomeu acompanyant el ric seguici popular existent. L'única notícia trobada prové de la premsa local sitgetana⁴⁶, i en ella tan sols s'esmenta l'actuació amb la següent única frase: "las torres atrevidísimas que montaban al aire los Xiquets de Valls, conjugando agilidad y firmeza". A la premsa val·lenca no hem vist cap nota d'aquesta sortida. Per tant, no podem concretar quina de les dues colles val·lenques existents el 1954 va visitar Sitges, si la Colla Vella o la *Muixerra*, agrupacions que, com ja hem vist, han estat presents en anys anteriors.

L'any 1955 prenen el relleu els Nens del Vendrell, absents des de l'any 1950. El programa d'actes anuncia per als dies 23 i 24 d'agost la presència de "la colla de xiquets Nens del Vendrell". Quant a l'actuació, principal-

⁴⁰ *El Eco de Sitges* 27 d'agost de 1950.

⁴¹ *El Eco de Sitges* 2 de setembre de 1951.

⁴² *El Eco de Sitges* 31 d'agost de 1952.

⁴³ *Juventud* 16 d'agost de 1952 (Valls).

⁴⁴ *Juventud* 30 d'agost del 1952 (Valls).

⁴⁵ Francesc Berbegal i Vidal: *La tradició del fet casteller a Sitges*, a Programa de la Festa Major de Sitges del 1977.

⁴⁶ *El Eco de Sitges* 29 d'agost del 1954.

ment en sortir d'ofici, *El Eco de Sitges*⁴⁷ anomena "las valientes exhibiciones de Castillos, Torres y Pilares que iban realizando la colla de xiquets 'Els Nens del Vendrell'". La premsa vendrellenca⁴⁸ proclama la bona campanya de la colla local: "En las pasadas fiestas mayores de Cornellà, Vendrell, Villanueva i Geltrú, en nuestras playas caseras, en Sitges; en Vilafranca del Penedés, mostraron nuestros 'Nens' el buen temple que poseen sin dilación alguna. No hubo absolutamente ningún fracaso". De tota manera, concretaríem que, si ens atenem a l'estadística existent⁴⁹ sobre els castells de vuit-torre de set inclosa- des-carregats pels nens del Vendrell al llarg de la seva dilatada història, i en la qual no apareix l'actuació de Sitges en el resum de 1955, els Nens realitzaren castells inferiors a la torre de set.

La colla vendrellenca repetiria l'any següent la visita a la festa que honora sant Bartomeu a Sitges. El programa d'actes anuncia per al dia central "El grupo de Xiquets 'Els Nens del

Vendrell'". A *El Eco de Sitges*⁵⁰ tan sols s'esmenta, sense cap altre comentari, que els Nens del Vendrell foren presents a la matinal del dia 24. Tampoc la premsa vendrellenca no es fa ressò de la sortida en qüestió.

Com hem anat comprovant al llarg del relat del anys posteriors a la guerra civil, les actuacions castelleres fes-

Els Nens del Vendrell a la Festa Major de Sitges de l'any 1965 o 1966 (Foto F. Berbegal)

do, y con motivo de la celebración de la Fiesta Mayor de Sitges, se han desplazado a dicha Villa los 'Castellers de Vilafranca', dispuestos a ofrecer a los aficionados una buena actuación⁵². En el número següent⁵³, es comenta la sortida, i fins i tot els castells assolits: "En la actuación de los 'Castellers de Vilafranca', que tuvo lugar en Sitges

tamjorenques anaren a càrrec exclusivament dels vallencs -amb la ja comentada alternança entre les dues agrupacions existents a Valls- i vendrellencs. Eren anys d'una intensa pugna castellera entre ambdues poblacions que motivaren una gradual millora del nivell casteller en general. Però el 1957, l'alternança Valls-El Vendrell a la festa gran sitgetana es trenca, per primera i única vegada en el període estudiat, en ésser contractada la colla dels Castellers de Vilafranca, fundada el 1948.

El programa d'actes anuncia a la matinal del dia 24 la presència dels Castellers de Vilafranca. *El Eco de Sitges*⁵¹ comenta, amb un xic més de detall que les darreres ocasions, l'actuació central, en sortir d'ofici: "Es de subrayar la actuación muy lograda de los Castellers de Vilafranca, que causaron admiración y vivos aplausos con sus 'Aixecat per sota', el 'Pilà' i la 'Torre de cinc'". La premsa vilafranquina del moment informà els seus lectors de la sortida: "Hoy sába-

⁴⁷ *El Eco de Sitges* 28 d'agost del 1955.

⁴⁸ Dr. A. Martorell i Vidales: *La actuación castellera en Torredembarra*, a Vendrell 10 de setembre de 1955.

⁴⁹ *Món casteller*, vol I, Barcelona (Rafael Dalmau Editor) 1981, p. 607.

⁵⁰ *El Eco de Sitges* 2 de setembre de 1956.

⁵¹ *El Eco de Sitges* 1 de setembre de 1957.

⁵² *Panadés* 24 d'agost de 1957 (Vilafranca del Penedès).

⁵³ *Panadés* 29 d'agost de 1957 (Vilafranca del Penedès).

con motivo de su Fiesta Mayor, nuestra colla realizo con gran perfección numerosos castillos, destacando entre ellos, por su seguridad y limpieza, un airoso 'pilar de cinc' y un magnífico 'tres de sis alsat per sota' que causaron la admiración de los espectadores". L'esmentada font concreta i amplia, doncs, la informació trobada al setmanari local sitgetà: el "pilá" fou de cinc, i l'"aixecat per sota" era el tres de sis net -prova del de set que intentarien, sense èxit, set dies després, el dia 31, en el marc de la seva Festa Major local-. L'actuació, d'un nivell més baix que el que tenien llavors els Castellers de Vilafranca, els serví per preparar-se per a la seva particular gran diada.

El 1958 no hi va haver castells després de pràcticament vuit festes majors seguides amb la seva presència. El 1959 retornaren, de la mà novament de la colla vendrellenca. Per al dia 23 estan anunciats "los Castellers Nens del Vendrell", i per al dia central l'actuació de "todas las danzas populares". Poc més podem aportar d'aquest any. Tan sols una curta frase testimoniant la seva actuació a la sortida d'ofici: "al final de la cual [missa], los 'Nens del Vendrell' levantaron arriesgados castillos"⁵⁴.

Certament aquella temporada no fou pas, ni de bon tros, de les més reeixides del món casteller d'aquells anys. Tampoc no ho fou per als vendrellencs, que en tot l'any no provaren la torre de set i descarregaren, com a fita màxima, un sol quatre de vuit. I és que ens trobem en l'inici d'una davallada, més o menys perceptible, del

nivell general casteller. Des de les darreries del anys quaranta s'havia produït una destacada puixança, que trobà el màxim exponent l'any 1951 quan els Nens del Vendrell descarregaven per primer cop en aquest segle el tres de vuit a la fira local de Santa Teresa. A poc a poc, però, el nivell va anar minvant en entrar en una nova dècada. (acabarà)

⁵⁴ *El Eco de Sitges* 30 d'agost de 1959.

**Aquest número ha estat
publicat amb l'ajuda de**

Caixa Tarragona